Regionfullmäktige

SÄRSKILT UTTALANDE
2021-05-04

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Ärende 25

Angående revisionsberättelser och granskningsrapporter för regionstyrelsen, övriga nämnder, bolag m.m. och för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtäljes verksamhet år 2020 samt ansvarsprövning

Den övergripande uppgiften för revisorerna är att granska hur nämnder och styrelser inför fullmäktige ansvarar för hur de själva, anställda och uppdragstagare genomför verksamheten. Revisorerna granskar att nämnder och styrelser genomför en ändamålsenlig verksamhet utifrån fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt och med en tillräcklig internkontroll, samt upprättar rättvisande räkenskaper.

2020 varit ett speciellt år, revisionen har genomförts annorlunda och att det har varit svårt att utvärdera verksamheterna mot de uppsatta målen. Men – givet detta kan vi ändå se ett antal problem att ta fasta på som behöver korrigeras framåt.

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat
2020 var på många sätt ett extraordinärt år. När covid-19-viruset upptäcktes i Kina i slutet av 2019 var det få som kunde förutspå de stora konsekvenser som var att vänta för människors liv och hälsa, över hela världen. Således drabbades även vår region av pandemin och under året har personalen genomfört otroliga insatser för att vårda och rädda liv under extrema förhållanden. Mycket positivt är regeringens kompensation till regionerna i samband med pandemin. Region Stockholm fick under 2020 2,3 miljarder i utökade generella statsbidrag, i princip alla merkostnader i vården har ersatts och under 2021 får regionen 1 380 miljoner för att hantera uppskjuten vård.

Det faktum att en av landets mest pandemidrabbade regioner redovisar ett positivt resultat på 5,8 miljarder är inget annat än ett underbetyg till den moderatledda majoriteten, som istället för att agera lagt pengarna på hög. Socialdemokraterna krävde redan tidigt i höstas, när delårsrapporten visade att regionen gick mot ett miljardöverskott, att pengarna skulle användas. Vi är för en ekonomi i balans men ett överskott i den här storleken räcker gott och väl till att göra en avsättning i en resultatutjämningsreserv och göra nödvändiga avbetalningar på lån och pensioner samtidigt som vi investerar i verksamheterna. För de här pengarna behövs här och nu – vården är under stor press och då är det inte läge att spara och skjuta kostnader på framtiden. Regionen hade exempelvis kunnat genomföra en punktinsats och satt in bussar för cancerscreening för att öka deltagandet, investerat för att bygga upp beredskapslagren eller ge tillfälligt utökade uppdrag till vårdgivarna för att beta av uppskjuten vård.

Karolinska universitetssjukhuset

Det är positivt att Karolinska universitetssjukhuset påvisar ett ekonomiskt överskott, från att ha gjort ett negativt resultat på drygt 1,8 miljarder 2019. Vi vill dock, likt revisorerna, understryka att det är svårt att dra några stora slutsatser av årets resultat då stora delar av ekonomin påverkats mycket positivt av pandemin. Karolinska har bland annat utfört en stor del av covid-vården i länet och universitetslaboratoriet har analyserat covid- och antikroppstester, vilket sjukhuset kompenserats kraftigt för. Det är positivt att sjukhuset ser ut att vara påväg i rätt riktning vad gäller utvecklad styrning och ökad intern kontroll. Samtidigt ser vi med oro på hur verksamheten hanterats under innevarande år, där stora organisationsförändringar genomförs under pågående pandemi.

Revisonen har granskat inköp och upphandling och konstaterar att Karolinska successivt har stärkt sina rutiner, men att det fortfarande återstår ett arbete för sjukhuset när det gäller att säkerställa att rutiner efterlevs. Revisionen bedömer att Karolinskas interna kontroll vid leverantörsfakturahantering samt direktupphandling ännu inte är helt tillräcklig.

Vårdens fastighetsinvesteringar – Uppföljning, utvärdering och återrapportering

Flera av de stora investeringsprojekten i vårdens fastigheter har tidigare överskridit beslutade investeringsramar. Mot bakgrund av detta lyfter de behovet av att regionstyrelsen behöver stärka sin uppföljning av utvärdering av investeringar. Vi socialdemokrater vill understryka detta behov och menar att det bör åtgärdas skyndsamt. Det är även anmärkningsvärt att den moderatledda majoriteten inte stärkt denna typ av styrning mot bakgrund av det ekonomiska haveri som bygget av Nya Karolinska Solna resulterade i. Det faktum att regionen huserar världens dyraste sjukhus med en planerad slutnota på 57 miljarder borde fått ansvariga politiker att agera tydligare.

Budgetstyrning i Region Stockholm

Revisionen riktar stark kritik mot den ekonomiska styrningen i regionen, att den inte möjliggör för god ekonomisk hushållning, målstyrningen är otydlig och att hantering av investeringar brister. Bristerna som lyfts av revisionen har även uppmärksammats av oss under lång tid, dock utan gehör från den moderatledda majoriteten. Inom ramen för den senaste budgetprocessen gjorde majoriteten bland annat stora strykningar i investeringsbudgeten, utan att några underlag presenterades. Vidare kan vi konstatera att det finns stora otydligheter i hur regionens mål tas fram och förankras i verksamheterna. Till detta vill vi även omnämna den odemokratiska hanteringen av oppositionens budgetprocesser, där tertialrapporten är det senaste ekonomiska underlag som finns att tillgå när budgeten tas fram och där partierna i opposition endast har ett kort fönster på 2-3 dagar att ställa frågor om de ekonomiska förutsättningarna. Mot bakgrund av att regionen haft stora problem att hantera kostnadsutvecklingen i verksamheterna under de senaste åren och att ekonomin räddats att utökade statsbidrag bör dessa synpunkter hanteras skyndsamt. Vi har även sett att flera investeringsprojekt fördyras, senast det nya tunnelbanebygget där regionen får betala en nota på ytterligare tre miljarder. Det är centralt för oss att skattebetalarnas pengar hanteras på ett bättre sätt genom en tydligare styrning som säkrar att pengarna går dit de är avsedda och inte till ökad byråkrati, oreglerade vårdmarknader, fördyrade investeringar och konsulter.

Socialt hållbar inköpsprocess

Revisionen bedömer att regionen inte systematiskt ställer krav i upphandlingar inom områden som barns rättigheter, diskriminering och nationella minoriteter

i avtal, och att följsamhet till fullmäktiges policyer och lagstiftning därmed inte säkerställs. Vi socialdemokrater ser allvarligt på dessa brister i upphandlingsförfarandet och vill även lyfta att regionen som en av landets största upphandlande organisationer borde ligga i framkant vad gäller att ställa krav på kollektivavtalsliknande villkor i upphandlingar. Tyvärr ser vi ofta att regionen lägger sig på den lagstadgade miniminivån. Ska en process vara socialt hållbar borde det vara en självklarhet att de som utför tjänsterna ha rimliga löner, försäkringar och arbetstider.

Trafik- och färdtjänstnämnden

Revisorerna skriver samlat om trafiknämnden: ” Vi bedömer att det fortsatt finns oklarheter kring hur nämnden tar ansvar för den långsiktiga strategiska styrningen av verksamheten. Vidare behöver styrningen av den långsiktiga ekonomiska utvecklingen stärkas. Vi bedömer liksom tidigare att nämnden inte säkerställt att fullmäktige får en heltäckande bild av tillkommande investeringsbehov. Enligt vår bedömning bör nämnden även utveckla former för redovisning av de risker som finns kopplat till avtal och överenskommelser gällande investeringsobjekten runt Slussen respektive utbyggnaden av tunnelbanan. Samtidigt ser vi behov av att stärka styrningen av utvecklingsinsatser t.ex. gällande säkerhet och informationssäkerhet.”

Att revisorerna kritiserar trafiknämndens investeringsstyrning är mer regel än undantag. Generellt finns det stora problem med den långsiktiga kontrollen och styrningen av investeringarna. Den bristande kostnadskontrollen riskerar leda till stora fördyrningar och det kopplat till låg upparbetningsgrad på ersättningsinvesteringarna kommer gå ut över driftsekonomin på ett par års sikt. Exempel på investeringsprojekt som fördyrats senaste åren är utbyggnaden av tunnelbanan, Roslagsbanan och Slussen.

I det specifika fallet som rör Slussen finns det dock, utöver redan kända problem med investeringsstyrning, även problem enbart med den styrningsmodell man valt för Slussen-projektet. Revisorerna bedömer att styrningen idag är bristfälligt och att trafiknämnden behöver stärka styrning och kontroll av investeringarna i anslutning till Slussen. Man bedömer även att

Regionstyrelsen behöver stärka tillsynen av trafiknämnden för att säkerställa att fullmäktige får del av helhetsbilden kopplat till Slussen.

När det gäller färdtjänstnämnden har vi även där kritiserat investeringsstyrningen – utifrån perspektivet att det finns viktiga projekt som inte blir av år efter år. Eftersom det är en ny nämnd finns det även fortfarande en del problem i relationen och styrningen gentemot trafiknämnden/förvaltningen.
Revisorerna skriver att nämnden bör utveckla sin interna styrning och kontroll över den verksamhet som trafiknämnden bedriver på färdtjänstnämndens uppdrag bl.a. genom att färdigställa den överenskommelse som ska reglera relationen mellan nämnderna." Revisorerna lyfter även vikten av tydliga indikatorer för att säkerställa styrningen över tid

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Revisionen bedömer att nämnden och regionstyrelsen behöver tydliggöra beslutsstrukturen för, och kommunicera en gemensam bild av, ansvar och befogenheter i händelse av en kris. Vare sig hälso- och sjukvårdsnämnden eller det särskilda krisorganet regional särskild sjukvårdsledning (RSSL) har rätt att förändra en nämnds eller bolags ansvar och uppgifter; enbart fullmäktige har den beslutanderätten. Risken är annars, som granskningen visar, att organisation samt ansvar och roller är otydliga för de nämnder och bolag som i skarpt läge ska tillämpa de aktuella styrdokumenten inom kris- och katastrofberedskap. Nämnden behöver även stärka beslutsfattandet i händelse av kris så att nämnden kan ha fortsatt kontroll över de beslut som fattas inom dess verksamhet. Det framgår tydligt att Region Stockholm har saknat beredskap. Det har inte funnits luft i systemet för att hantera en kris och det har heller inte funnits tydliga planer. Samtidigt har Moderaterna gång på gång röstat ner våra förslag om att säkerställa fler IVA platser och att återta kritisk labbverksamhet i egen regi.

Revisionen påpekar att Hälso- och sjukvårdsnämnden och regionstyrelsen bör bland annat samordna en revidering och harmonisering av fullmäktiges krisberedskapsplan och nämndens katastrofmedicinska beredskapsplan för att tydliggöra hur dessa ska interagera med varandra. Det behövs en tydlig, transparent och flexibel organisation för hantering av framtida kriser så att informell styrning motverkas. Detta är en kritik som vi socialdemokrater delar, och framfört under långt tid.

Det framgår tydligt att Region Stockholm har saknat beredskap. Det har inte funnits luft i systemet för att hantera en kris och det har heller inte funnits tydliga planer. Samtidigt har Moderaterna gång på gång röstat ner våra förslag om att säkerställa fler IVA platser och att återta kritisk labbverksamhet i egen regi. SLSO

SLSO klarar målen, men det finns brister vad gäller beredskap. SLSOs roll i krisarbete behöver tydliggöras. Det vore bra om SLSO får ett ansvar för att stödja samverkan med kommuner/stadsdelar. Det är tydligt att SLSO spelar en nyckelroll i kristider. Trots vurmandet av privata vårdgivare faller det på egen regin att steppa upp och hantera den akuta krisen under pandemin. Det är tragiskt att majoriteten under lång tid har gett svältbudgetar till SLSO och egenregi, det är då inte förvånande att det är svårt att skala upp arbetet under pandemin.

I revisionens granskning av planering och dimensionering av ST-läkare framgår att planering och dimensionering behöver stärkas på flera punkter för att behovet av specialistutbildade läkare ska kunna tillgodoses både på kort och lång sikt. Här har vi socialdemokrater under åren lagt flera förslag, framförallt kopplat till vårdvalsaktörernas ansvar. Vi kan också notera att majoriteten sen långt tillbaka (som exempel 2016) lagt fina texter om detta i sina budgeter. Ändå händer inget. Inom flera specialiteter har också vårdval medfört att adekvat ST-utbildning inte kunnat ges.